

Mord w Skierniewicach

data aktualizacji: 2019.02.11 autor:

Z ciężarówek wyprowadzono więźniów. Na głowach mieli papierowe torby. Całą kolumnę, poprowadzono pod mur getta przy ulicy Rawskiej (współcześnie ściana budynku banku). To właśnie w tym miejscu rozegrała się tragedia.

20 grudnia 1943 r. to jeden z czarnych dni terroru, którego doświadczyli mieszkańcy Skierniewic. W grudniu do centrum Skierniewic wjechały niemieckie ciężarówki, rozstawili posterunki, z karabinami maszynowymi.

W książce profesora Władysława Bartoszewskiego „Warszawski Pierścień Śmierci 1939-1944” czytamy:

Dnia 20 grudnia, przewieziono samochodami do Skierniewic około 40 więźniów Pawiaka i tam rozstrzelano, ich pod murem okalającym teren miejscowego getta.

Egzekucja ta była odwetem Niemców za potyczkę i wykonanie wyroku polskiego podziemia, za donoszenie na AK z terenu Puszczy Mariańskiej. Zdarzenie to miało miejsce na jesieni 1943 r. Zginęło w niej 2 żołnierzy Wehrmachtu i 2 Żandarmów. W odwecie, za ten czyn okupant dokonał egzekucji 40 Polaków. Po dzień dzisiejszy przekazywana, jest historia, iż w Skierniewicach przy ulicy Rawskiej okupant rozstrzelał 20 osób.

Inna relacja, o tym tragicznym dniu pochodzi z przekazu Barbary Wojtaszewskiej-Włodarczyk, która działała w strukturach Armii Krajowej, w odwodzie Skierniewickim „Sroka”. Zajmowała się kolportażem powielaczowej konspiracyjnej prasy. Zobaczyłam liczne patrole żandarmów oraz samochody, tzw. budy, które zatrzymały się u zbiegu ulicy Rawskiej i Rynku. Ludzie uciekali i kryli się po sklepach i bramach. Nikt nie wiedział co się dzieje. Byłam niespokojna o chłopców w drukarni. Może to obława - myślała. Wokół samochodów i na Małym Rynku rozległy się krzyki żandarmów. Za wszelką cenę postanowiłam dotrzeć do drukarni. Może jeszcze nie za późno, może zdąży ostrzec chłopców.

Okrążyłam rynek, następnie ulicą Piotrkowską (Batorego), Poprzeczna (Mireckiego) i bramą z tej strony weszłam do domu Rawska 6. Znalazłam się w sieni było pełno wystraszonych i zdenerwowanych ludzi. Usłyszeliśmy serię strzałów. Wpadł jakiś mężczyzna z przerażeniem w oczach i załamującym się głosem powiedział: Tam rozstrzelują ludzi. Powiało grozą. Na rekonesans z konspiracyjnej drukarni wyszedł „Znicz” miał mocne papiery. Po kilkunastu minutach wrócił i powiedział. Niemcy rozstrzelali pod murem getta kilkunastu Polaków. Ciała zabrali na ciężarówkę i wywieźli. Na bruku została Polska Krew.

Z relacji świadków wynika, że ciężarówka była jeszcze widziana za kościołem Świętego Jakuba, widziała ją osobiście pracownica magistratu - Lucyna Łąkowska.

Spod ciężarówki wypływał strumyk krwi płynący do kratki kanalizacyjnej przy kościele Świętego Jakuba. Ciężarówka następnie odjechała w kierunku Kamiona. Kolumna samochodów widziana była na trasie, Kamion - Puszcza Mariańska. Ale nigdy do Puszczy Mariańskiej nie dotarła. Zachodzi duże prawdopodobieństwo, iż zabitych pogrzebano gdzieś wzdłuż trasy. Po wojnie próbowano namierzyć miejsce pochówku, do dziś jednak nie wiadomo gdzie ta zbiorowa mogiła się znajduje.

Dwa tygodnie po tej okrutnej egzekucji podziemie skierniewickie pamiętało o losach rozstrzelanych. W sklepie Pani Zofii Bednarczykowej w Rynku, blisko miejsca egzekucji, przygotowali farbę, pędzle i wieniec od Wandy Weyher. Tuż przed godziną policyjną, Leszek Żelichowski, Wiesław Płoński, Jerzy Polkowski, Wojciech Koprowicz, i Jerzy Tomaszewski w miejscu brutalnego mordu złożyli wieniec z białych czerwonych kwiatów a na murze napisali „II Katyń”. Tak właśnie podziemie skierniewickie AK wyraziło swój protest przeciwko, tej zbrodni porównując ją z zbrodnią katyńską dokonaną przez NKWD.

Piotr Paradowski

Lista osób wywiezionych z Pawiaka i rozstrzelanych, za zgodnością umieszczoną na liście w miejscu kaźni na ul Rawskiej

1. Aleksandrowicz Jan ur. 29. V. 1890 r.
2. Aleksandrowicz Józef ur. 1882 r.

3. Antos Józef	ur. 16. XII. 1900 r.
4. Baran Józef	ur. 18. IX. 1912 r.
5. Ciszewski Władysław	ur. 1920 r.
6. Darowski Franciszek	ur. 12. X. 1912 r.
7. Demski Tadeusz	ur. 12. VIII. 1914 r.
8. Depta Mateusz	ur. 13. VIII. 1887 r.
9. Depta Sylwester	ur. 16. IV. 1916 r.
10. Figat Wincenty	ur. 19. XII. 1901 r.
11. Gala Franciszek	ur. 5. XI. 1910 r.
12. Gawryszczak Stanisław	ur. 6. XII. 1912 r.
13. Gospoś Stanisław	ur. 8. V. 1901 r.
14. Gumiński Jan	ur. 24. VI. 1928 r.
15. Jurczyk Stefan	ur. 2. IX. 1914
16. Kaleta Antoni	ur. 1906 r.
17. Kaleta Stefan	ur. 25. VIII. 1912 r.
18. Kędziora Jan	ur. 1. VIII. 1918 r.
19. Kurowski Kazimierz	ur. 1. V. 1900 r.
20. Kazimierz Antoni	ur. 22. VI. 1917 r.
21. Liszewski Stanisław	ur. 25. VII. 1912 r.
22. Matyjas Stefan	ur. 16. VII. 1912 r.
23. Milczewski Józef	ur. 10. II. 1896 r.
24. Rybus Stanisław	ur. 5. IV 1899 r.
25. Rychlewski Antoni	ur. 19. XI. 1916 r.
26. Salomon Jan	ur. 18.IX.1918 r.
27. Salomon Jan	ur. 19. IX. 1919 r.
28. Seliga Waclaw	ur. 17. IX. 1913 r.
29. Suchodolski Stanisław	ur. 02. XI. 1903 r.
30. Szymański Jan	ur. 3. V. 1893 r.
31. Szymański Józef	ur. 26. VII. 1921 r.
32. Tartanus Franciszek	ur. 10. VI. 1919 r.
33. Tataj Jan	ur. 8. VI. 1915 r.
34. Tataj Julian	ur. 18. XI. 1911 r.
35. Tomaszewski Jan	ur. 28. XII. 1913 r.
36. Tryniewski Jan	ur. 8. VI. 1920 r.
37. Wieczorek Stefan	ur. 14. VIII. 1910 r.
38. Wieczorek Stanisław Zygmunt	ur. 7. VII. 1923 r.
39. Zakrzewski Walenty	ur. 1897.
40. Żukrowski Szymon	ur. 27. XII. 1890

Źródło: <https://skierniewice.eglos.pl/aktualnosci/item/30826-mord-w-skierniewicach>